

RUTINER VID ANMÄLAN OM ALLVARLIGA MISSFÖRHÅLLANDEN ENLIGT 14 KAP. 2 § SoL ELLER 24 a § LSS (LEX SARAH)

INLEDNING

Socialstyrelsen har upprättat nya föreskrifter och allmänna råd om Lex Sarah. Det är två separata föreskrifter och allmänna råd om tillämpningen av bestämmelserna i 14 kap. 2 § SoL respektive 24 a § LSS.

Socialstyrelsen framhåller att syftet med de nya föreskrifterna och allmänna råden är att bidra till en mer enhetlig tillämpning av bestämmelserna i 14 kap. 2 § SoL respektive 24 a § LSS, samt betonar vikten av att förhindra att allvarliga missförhållanden uppkommer.

Socialstyrelsen framhåller att det som är nytt i dessa föreskrifter och allmänna råd är:

- att både uppgiften att **vaka** över att enskilda får god omvårdnad, gott stöd och god service samt lever under trygga förhållanden och skyldigheten att **anmäla** allvarliga missförhållanden lyfts fram,
- ett förtydligande av att anmälningsskyldigheten gäller **allvarliga missförhållanden**,
- att **omedelbara åtgärder** ska vidtas när en anmälan har gjorts,
- att en anmälan ska **utredas skyndsamt** och att utredningen ska dokumenteras,
- att en **enskild verksamhet ska informera nämnden** som har beslutat om insatsen för den enskilde som berörs av en anmälan om ett allvarligt missförhållande,
- och att i enskilda verksamheter ska **dokumentationen** av utredningar av allvarliga missförhållanden **sparas i minst två år**.

Socialstyrelsen förtydligar också att Lex Sarah inte omfattar genomförandet av personlig assistans med ersättning enligt lagen om assistansersättning, LASS.

Riktlinjer för anmälan om allvarliga missförhållanden i omsorger om äldre och personer med funktionsnedsättning regleras i föreskrifter och allmänna råd från socialstyrelsen SOSFS 2008:10 och SOSFS 2008:11 gällande från den 1 juli 2008.

Vad ska anmälas?

Allvarliga missförhållanden i omsorgen om äldre och personer med funktionsnedsättning ska anmälas. Allvarliga missförhållanden kan definieras enligt följande:

- **Övergrepp** i omsorgerna som utgör ett hot mot den enskildes liv, hälsa eller säkerhet.
Övergreppen kan vara:
fysiska (tex. slag, nypningar och hårda tag)
psykiska (tex. hot, bestraffningar, trakasserier, skrämnel och kränkningar)
ekonomiska (tex. stöld av pengar eller ägodelar, utpressning och förskingring)
sexuella.
- **Brister** i omsorgerna som utgör ett hot mot en enskilds liv, hälsa eller säkerhet.
Bristerna kan gälla:
personlig hygien
mathållning
tand- och munhygien
brister i den enskildes tillsyn
- **Bemötande** som klart avviker från grundläggande krav på respekt för självbestämmande, integritet, trygghet och värdighet.

Återkommande brister i omsorgen kan sammantaget utgöra allvarliga missförhållanden även om bristerna var för sig inte kan anses vara det.

Vem är anmälningsskyldig?

Personer som är verksamma inom äldreomsorg och omsorg om personer med funktionsnedsättning är skyldiga att anmäla.

Anmälningsskyldigheten gäller, i enlighet med 14 kap. 2 § socialtjänstlagen (2001:453), den som är anställd, uppdragstagare, praktikant eller motsvarande under utbildning, deltagare i arbetsmarknadspolitiska åtgärder samt frivilligarbetare, d v s deltar frivilligt inom ramen för ett organiserat samarbete med en kommun eller en enskild verksamhet.

Privat verksamhet

Privat verksamhet har samma anmälningsskyldighet som kommunal verksamhet.

Ansvarig för verksamheten ska se till att skriftliga instruktioner upprättas för handläggning av anmälan om missförhållanden.

Kopia av instruktionen ska delges stadsdelsnämnden och länsstyrelsen.

När ska anmälan göras?

Den som uppmärksammar eller får kännedom om ett allvarligt missförhållande ska genast anmäla detta. Anmälan bör göras redan när det finns en grundad anledning att anta att det föreligger allvarliga missförhållanden.

Vem lämnas anmälan till?

All personal som får kännedom om missförhållanden anmäler detta till närmaste chef. Chef påbörjar samma dag som händelsen inträffar utredning och vidtar erforderliga åtgärder. Verksamhetsområdeschef informeras.

Enhetschef ska underteckna anmälan som därefter vidarebefordras till verksamhetsområdeschef som svarar för att vidare utredning/handläggning genomförs. Är enhetschef själv inblandad i händelsen görs anmälan till verksamhetsområdeschef. Det är också möjligt att vända sig direkt till länsstyrelsen med en anmälan.

Vem ansvarar för utredningen?

När anmälan inkommit till enhetschef ska denne

- Omedelbart dvs. samma dag som händelsen inträffat påbörja en utredning.
- Vidta erforderliga åtgärder som dokumenteras.
- Informera verksamhetsområdeschef om händelsen som i sin tur ger muntlig information till stadsdelsdirektör och nämnd.
- Om allvarliga missförhållanden som anmälts inte **åtgärdats** inom 7 dagar från dagen för anmälan ska verksamhetsområdeschef informeras om detta. Verksamhetsområdeschef underrättar länsstyrelsen.

Hur dokumenteras anmälan och utredningen av händelsen?

- Anmälan görs skriftligt på blankett ”Anmälan enligt LEX SARAH”
- Originalanmälan skickas senast inom 14 dagar till verksamhetsområdeschef inom äldreomsorg eller omsorg om personer med funktionsnedsättning.
- Den inkomna anmälan ska diarieföras enligt gällande rutiner.
- Verksamhetsområdeschef ansvarar för att en utredning görs med anledning av anmälan och uppdrar åt lämplig person att utreda händelsen.
- Utredaren inom berört område utreder utifrån vidtagna åtgärder hur enhetschef säkrat så att händelsen ej inträffar igen.
- Utredaren utformar ett tjänsteutlåtande till stadsdelsnämnden.
- Utredaren delger länsstyrelsen en skriftlig redovisning över inkomna anmälningar en gång per år. Redovisningen delges även stadsdelsnämnden.

Anmälningar om och utredningar av allvarliga missförhållanden ska noggrant dokumenteras så att olika riskfaktorer kan identifieras för att undvika framtida missförhållanden. Av dokumentationen ska framgå vem som anmält missförhållandena, vad dessa bestod i och vilka åtgärder som vidtagits med anledning av anmälan.

När görs en polisanmälan?

Om det finns anledning att anta att den inträffade händelsen är brott som hör under allmänt åtal ska polisanmälan alltid göras oavsett vad den enskilde/dennes närstående tycker dvs. vid:

Övergrepp

- fysiska (t.ex. slag, nypningar och hårda tag)
- psykiska (t.ex. hot, bestraffningar, trakasserier, skrämsel och kränkningar)
- sexuella
- ekonomiska (t.ex. stöld av pengar eller ägodelar, utpressning och förskingring)

Enhetschef gör polisanmälan efter samråd med verksamhetsområdeschef.

Begrppsdefinitioner

För att tydliggöra olika begreppsdefinitioner kan följande användas:

med service kan bl.a. avses:

- praktisk hjälp med hemmets skötsel (t.ex. städning och tvätt)
- hjälp med inköp
- hjälp med ärenden på post och bank
- tillredning av måltider eller distribution av färdiglagad mat.

med omvårdnad kan avses vad som mer behövs för att tillgodose fysiska, psykiska och sociala behov bl.a.

- hjälp med att äta, dricka, klä sig och förflytta sig
- hjälp med att sköta personlig hygien
- insatser för att bryta isolering
- insatser för att känna trygghet och säkerhet

med allvarliga missförhållanden avses:

- **övergrepp** och **brister** i omsorgerna som utgör ett allvarligt hot mot en enskilds liv, hälsa och säkerhet
- ett bemötande av äldre och personer med funktionsnedsättning som klart avviker från grundläggande krav på respekt för självbestämmande, integritet, trygghet och värdighet

För att ett allvarligt missförhållande ska anses vara avhjälpt ska utredningen ha avslutats och åtgärder vidtagits för att förhindra att missförhållandet uppkommer igen.